

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БиХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Hamdije Čemerlića 2, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 70 35 73, www.revizija.gov.ba, e-mail: saibih@bih.net.ba

Broj: 01-02-03-16-1-1207-2/17
Datum: 29.12.2017. godine

Povjerenstvo za financije i proračun
Doma naroda Parlamentarne skupštine
Bosne i Hercegovine

Trg BiH 1
71000 Sarajevo

Tel.: 033 286 048
Fax.: 033 226 841

BIHOSNIA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO. 12-01-2018

Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02/3-	16-1-	163/18	

Predmet: Izvješće – Praćenje realiziranja preporuka revizije učinka

Cijenjeni,

Sukladno članku 16. i 17. Zakona o reviziji Institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 12/06), u privitku akta dostavljamo Vam Izvješće na temu „Praćenje realiziranja preporuka revizije učinka“ na razmatranje i daljnje postupanje.

S poštovanjem,

GLAVNI REVIZOR
Dragan Vrahkle

**PRAĆENJE REALIZACIJE PREPORUKA
REVIZIJE UČINKA**

Broj: 01-02-03-10-16-1-1207/17

Prosinac 2017. godine

.

.

Praćenje realizacije preporuka revizije učinka

Ured za reviziju proveo je praćenje aktivnosti Institucija BiH na realizaciji preporuka revizije učinka za dva izvješća revizije učinka objavljenih u listopadu 2014. godine. Predmet praćenja bile su preporuke iz izvješća revizije učinka "Izdaci za sudske sporove" i "Kontrola zračnog prometa BiH".

Praćenje je provedeno sukladno ISSAI – Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija, Načelima revizije učinka, Vodičem za reviziju učinka i Vodičem za osiguravanje kvalitete u reviziji učinka Vrhovnih revizijskih institucija u BiH.

Temeljni cilj ovog izvješća je da se mjerodavnim institucijama i javnosti prezentiraju poduzete aktivnosti odgovornih institucija za realizaciju preporuka revizije učinka, koje su dane s ciljem da se unaprijede područja koja su bila predmet revizije i sačuvaju proračunska sredstva.

Rezultati praćenja ukazuju na izvjestan napredak u realizaciji preporuka revizije, u odnosu na izvješće o praćenju realizacije preporuka iz 2016. godine. Ukupno je realizirano 24% danih preporuka, 32% preporuka je realizirano djelomično a 44% preporuka je u početnoj fazi realizacije.

Utvrđen je izvjestan napredak stanja u revidiranim područjima premda institucije nisu realizirale sve preporuke revizije. Ipak, još uvijek se izdvajaju milijunski iznosi za izgubljene sudske sporove i propuštaju se milijuni maraka prihoda od pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

Naše analize ukazuju na trend smanjenja broja sudskih sporova i ovršnih postupaka što ukazuje na poboljšanje sustava i utvrđenih praksi rada institucija BiH. Na žalost, manji broj izgubljenih sudskih sporova je veće vrijednosti pa su ukupni Izdaci za sudske sporove u porastu.

Operater BiH za kontrolu zračnog prometa (BHANSA) počeo je obavljati svoju funkciju nakon objave izvješća revizije. Preuzeta je kontrola zračnog prometa u donjem dijelu zračnog prostora, međutim još uvijek nisu potpisani relevantni sporazumi i usvojeni planovi za preuzimanje gornjeg dijela zračnog prostora BiH.

Premda je utvrđen određeni napredak u revidiranim područjima, za sveobuhvatno unaprjeđenje potrebno uložiti dodatne napore za realizaciju preostalih preporuka revizije. Na taj način doprinijelo bi se dodatnom smanjenju izdataka za sudske sporove kao i preuzimanju potpune kontrole zračnog prometa iznad BiH.

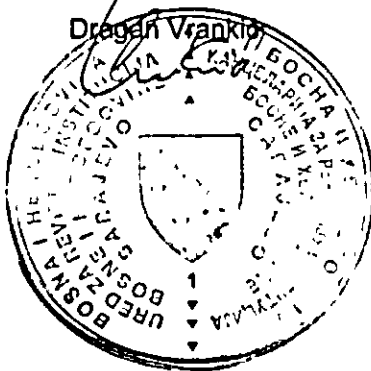
Izvješće je, sukladno članku 16. i članku 17. Zakona o reviziji, dostavljeno Parlamentarnoj skupštini, Predsjedništvu, Vijeću ministara i Ministarstvu financija i trezora BiH.

ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA

Jasmin Prica

GLAVNI REVIZOR

Dragan Vrankić

ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA

Ranko Krsman

Ranko Krsman

.

.

Kazalo

Praćenje realizacije preporuka revizije učinka	3
Kazalo	5
Korištene skraćenice	6
Izvršni sažetak	7
1. Uvod	9
1.1. Cilj i svrha praćenja	9
1.2. Prethodna praćenja	9
1.3. Tekuće praćenje	10
1.3.1. Predmet i opseg	10
1.3.2. Izvori i metode	10
1.3.3. Temeljni podaci	11
2. Postupanje mjerodavnih institucija po izvješćima	12
2.1. Parlamentarna skupština	12
Razmatranje izvješća "Izdaci za sudske sporove"	12
Razmatranje izvješća "Kontrola zračnog prometa BiH"	12
2.2. Vijeće ministara	14
Razmatranje izvješća "Izdaci za sudske sporove" i zaključaka Parlamenta	14
Razmatranje izvješća "Kontrola zračnog prometa BiH" i zaključaka Parlamenta	15
3. Poduzete aktivnosti institucija na realizaciji preporuka po pojedinačnim izvješćima	16
3.1. Izdaci za sudske sporove	16
Preporuke za institucije BiH:	17
Preporuka za Pravobraniteljstvo BiH:	20
Preporuka za Ministarstvo financija i trezora BiH:	20
Preporuka za Ministarstvo pravde i Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće:	22
3.2. Kontrola zračnog prometa BiH	23
Preporuka za BHANSA (Vijeće i Uprava):	24
Preporuka za BHDCA:	28
Preporuka za Ministarstvo komunikacija i prometa BiH:	30
Preporuke za Vijeće ministara:	32
Preporuka za Parlamentarnu skupštinu:	34

Korištene skraćenice

Skraćenica	Puni naziv
ATM	Upravljanje zračnim prometom
ATM operacije	Operacije sustava upravljanja zračnim prometom
ATM sustav	Sustav upravljanja zračnim prometom
BHANSA	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
BHATM Projekat	Projekat: Razvoj sustava za upravljanje zračnim prometom u BiH
BHATM Strategija	Strategija razvoja sustava za upravljanje zračnim prometom u BiH
BHDCA	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CCL	Hrvatska kontrola zračne plovidbe
CRCO	Centralni ured za rutne naknade EUROCONTROL
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj
EUROCONTROL	Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FEDCAD	Direkcija za civilno zrakoplovstvo Federacije BiH
FIR	Oblast letnih informacija
GP	Granična policija BiH
IATA	Međunarodno udruženje avioprijevoznika
KM	Konvertibilna marka
MFT	Ministarstvo financija i trezora BiH
MKIP FBiH	Ministarstvo komunikacija i prometa Federacije BiH
MKP	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH
MO	Ministarstvo obrane BiH
MP	Ministarstvo pravde BiH
MPiV RS	Ministarstvo prometa i veza Republike Srpske
MVP	Ministarstvo vanjskih poslova BiH
OS	Oružane snage BiH
Parlament BiH	Parlamentarna skupština BiH
Pravobraniteljstvo	Pravobraniteljstvo Bosne i Hercegovine
RH	Republika Hrvatska
RS	Republika Srpska
RSCAD	Republička direkcija za civilnu vazдушnu plovidbu Republike Srpske
Sl.gl. BiH	Službeni glasnik BiH
SMATSA	Kontrola letenja Srbije i Crne Gore SMATSA
UINO	Uprava za neizravno oporezivanje BiH
Uprava BHANSA	Uprava Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
Ured za reviziju	Ured za reviziju Institucija BiH
Vijeće BHANSA	Vijeće Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
VM	Vijeće ministara BiH
VSTV	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH
Zakon o BHANSA	Zakon o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
Zakon o zrakoplovstvu	Zakon o zrakoplovstvu BiH
ZD PS	Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH

Izvršni sažetak

Ured za reviziju Institucija BiH proveo je praćenje realizacije preporuka s ciljem procjene njihove realizacije i stanja u revidiranim područjima. Utvrđen je izvjestan napredak u realizaciji preporuka u odnosu na izvješće o praćenju realizacije preporuka iz 2016. godine, a što je prikazano u narednoj tablici.

Tablica 1. Pregled realizacije preporuka revizije učinka

Stupanj realizacije	Procent realizacije preporuka u izvješću o praćenju iz 2016. godine	Procent realizacije preporuka u izvješću o praćenju iz 2017. godine
Realizirano	8%	24%
Djelomično	45%	32%
Početne aktivnosti	42%	44%
Nisu poduzete aktivnosti	5%	0%
Ukupno	100%	100%

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH

Premda su preporuke revizije usvojene od mjerodavnih i prihvaćene od odgovornih institucija, kod većine institucija odgovornih za njihovu realizaciju, nismo pronašli relevantne analize stanja i informacija o nadzoru realizacije preporuka revizije i relevantnih zaključaka. Zaključci VM se neće realizirati ukoliko VM ne osigura nadzor njihove realizacije.

U sljedećoj tablici prikazana je ukupna realizacija preporuka revizije učinka iz izvješća Izdaci za sudske sporove.

Tablica 2. Pregled realizacije preporuka za izvješće "Izdaci za sudske sporove"

Stupanj realizacije	Broj preporuka	Procentualno
Realizirano	2	33%
Djelomično	2	33%
Početne aktivnosti	2	33%
Nisu poduzete aktivnosti	0	0%
Ukupno	6	100%

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH

Tri godine nakon objave izvješća revizije učinka realizirane su dvije preporuke revizije, djelomično su realizirane dvije preporuke, a za dvije preporuke su poduzete početne aktivnosti. Nije bilo preporuka na koje su se institucije oglušile. Realizacija navedenih preporuka utjecala je na poboljšanje stanja u revidiranom području. Broj sudskih sporova protiv Institucija BiH je smanjen i smanjeni su izdaci za ovršne postupke. Smanjen broj tužbi i izgubljenih sporova pokazatelj je unaprjeđenja sustava i praksi rada institucija BiH. Na žalost, premda je smanjen broj izgubljenih sudskih sporova, njihova vrijednost je veća pa su ukupni izdaci za sudske sporove veći u odnosu na razdoblje kada je revizija obavljena.

U sljedećoj tablici prikazana je ukupna realizacija preporuka revizije učinka iz izvješća "Kontrola zračnog prometa BiH."

Tablica 3. Pregled realizacije preporuka za izvješće "Kontrola zračnog prometa BiH"

Stupanj realizacije	Broj preporuka	Procentualno
Realizirano	4	21%
Djelomično	6	32%
Početne aktivnosti	9	47%
Nisu poduzete aktivnosti	0	0%
Ukupno	19	100%

Izvor: Ured za reviziju

Tri godine nakon objave izvješća revizije učinka realizirane su četiri preporuke revizije, djelomično je realizirano šest preporuka, a za devet preporuka su poduzete početne aktivnosti. Nije bilo preporuka na koje su se institucije oglasile. Realizacija navedenih preporuka utjecala je na poboljšanje stanja u revidiranom području.

Nedugo nakon objave izvješća revizije učinka počeo je funkcionirati Sustav upravljanja zračnim prometom (ATM sustav), odnosno preuzeta je kontrola zračnog prometa u donjem dijelu zračnog prostora BiH. Na žalost planovi za preuzimanje kontrole leta u gornjem dijelu zračnog prostora još uvijek nisu doneseni tako da za odgovorne institucije još uvijek nisu definirani rokovi za preuzimanje cjelokupne kontrole zračnog prometa iznad BiH. Međunarodni sporazumi po kojim operateri susjednih zemalja vrše kontrolu gornjeg zračnog prostora još uvijek nisu potpisani. Premda BHANSA vrši uslugu nužnu za ostvarivanje prihoda za vraćanje kreditnih sredstava za izgradnju ATM sustava, nisu otklonjeni svi rizici da će se dio troškova izgradnje ATM sustava financirati iz proračuna BiH.

1. Uvod

U uvodnom dijelu obrazložen je opći cilj i svrha praćenja realizacije preporuka revizije učinka, kronologija provedenih praćenja, te temeljne informacije o provedenom praćenju.

1.1. Cilj i svrha praćenja

Zadatak revizije učinka je izvještavanje o efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti programa ili aktivnosti, a pravodobna realizacija preporuka i unapređenje rada je zadatak institucija.

Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija¹ predviđaju praćenje izvješća revizije učinka s ciljem osiguravanja povratnih informacija o efektima provedenih revizija.

Praćenje izvješća revizije učinka i analiza aktivnosti mjerodavnih institucija nakon objave izvješća predviđeno je i dokumentima Ureda za reviziju: Načela revizije učinka, Vodič za reviziju učinka i Vodič za osiguravanje kvalitete u reviziji učinka.²

Preporuke dane u izvješćima revizije učinka se trebaju pratiti kako bi se ustanovilo šta se dalje desilo s njima, koje mjere su nadležne institucije poduzele, koje preporuke su realizirane i koji efekti su ostvareni. Vrijeme, predmet i opseg praćenja realizacije preporuka je odluka VRI.

Praćenje postupanja institucija BiH po danim preporukama revizije učinka je aktivnost koju Ured za reviziju provodi s ciljem osiguravanja efektivnosti revizijskih izvješća, pravodobne i efikasne realizacije preporuka i pružanja povratne informacije za Ured za reviziju, zakonodavnu i izvršnu vlast o realizaciji danih preporuka.

1.2. Prethodna praćenja

Od uspostave funkcije revizije učinka, Ured za reviziju je zaključno sa 31.12.2016. godine objavio ukupno 29 pojedinačnih izvješća revizije učinka i tri izvješća o praćenju izvješća revizije učinka.

Praćenje prvog objavljenog izvješća revizije učinka³ Ured za reviziju je proveo po Zaključku Parlamentarne skupštine iz 2009. godine, a Informacija o utvrđenim rezultatima⁴ dostavljena je Parlamentarnoj skupštini 2010. godine.

Ured za reviziju je 2014. godine izvršio praćenje šest izvješća revizije učinka koji su objavljeni u razdoblju od 2010. do travnja 2013. godine.⁵ Izvješće o utvrđenim rezultatima⁶ je dostavljeno Parlamentarnoj skupštini i Vijeću ministara, a sve institucije BiH su o objavi izvješća informirane putem cirkularnog pisma.

Treće izvješće o praćenju realizacije preporuka iz osam izvješća revizije učinka objavljeno je 2016. godine, a njime je obuhvaćeno praćenje preporuka iz osam izvješća revizije učinka objavljenih u razdoblju od srpnja 2013. godine do srpnja 2014. godine.⁷

¹ ISSAI 300.

² Odlukom Koordinacijskog odbora broj: 12-50-1-19-2/09 usvojena su Načela revizije učinka; Odlukom Koordinacijskog odbora broj: 06-50-1-4/13 usvojen je Vodič za reviziju učinka; Odlukom Koordinacijskog odbora broj: 06-50-1-5/13 usvojen je Vodič za osiguravanje kvalitete u reviziji učinka

³ Izvješće revizije učinka: Proces zapošljavanja državnih službenika u institucijama BiH, 09.04.2009. godina .

⁴ Naknadna revizija – Informacija o realizaciji preporuka Ureda za reviziju institucija BiH iz područja revizije učinka.

⁵ Nabava računalne opreme u institucijama BiH; Upravljanje troškovima zakupa za rad i smještaj institucija BiH; Stambeno zbrinjavanje povratnika; Višegodišnja kapitalna ulaganja institucija BiH; Upravljanje voznim parkom u institucijama BiH; Upravljanje utemeljeno na rezultatima kroz planove i izvješća institucija Vijeća ministara BiH.

⁶ Praćenje realizacije preporuka revizije učinka, 25.02.2014. godina.

⁷ Praćene su preporuke iz slijedećih izvješća revizije učinka: 1. Rad povjerenstava institucija BiH; 2. Uvjeti za efikasnu i efektivnu kontrolu PDV-a i prisilnu naplatu duga; 3. Upravljanje robom oduzetom u carinskim postupcima,

Sva ranija izvješća o praćenju realizacije preporuka su razmatrana i usvojena na Parlamentu BiH sa zaključkom da su odgovorne institucije dužne realizirati nerealizirane preporuke revizije.

1.3. Tekuće praćenje

1.3.1. Predmet i opseg

Ured za reviziju je nastavio sa aktivnostima praćenja izvješća revizije učinka. Ovoga puta su predmet praćenja bila dva izvješća revizije učinka koji su objavljeni u listopadu 2014. godine i rezultati njihovog praćenja su objavljeni u ovom izvješću. Praćenjem je obuhvaćeno razdoblje od objave izvješća do 01.12.2017. godine.

Tablica 4. Pregled izvješća revizije učinka koja su predmet praćenja

Redni broj	Naziv izvješća	Datum objave
1.	Izdaci za sudske sporove	20.10.2014.
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	16.10.2014.

Izvor: Ured za reviziju

Ured za reviziju je analizirao stanje iz područja koja su revidirana i analizirao:

- Koje aktivnosti su poduzimale mjerodavne institucije (Parlamentarna skupština i Vijeće ministara) nakon objavljivanja izvješća revizije učinka?
- Jesu li u kojoj mjeri institucije poduzimale aktivnosti na realiziranju preporuka revizije učinka i zaključaka nadležnih institucija?
- Imajući u vidu ciljeve revizije, koje su se promjene stanja u revidiranim područjima desile u odnosu na stanje iz izvješća?

Revizija je analizirala poduzete aktivnosti bez utvrđivanja razloga za poduzimanje istih, tj. nije ispitivano da li su iste posljedica danih preporuka revizije ili su posljedica drugih okolnosti.

1.3.2. Izvori i metode

S ciljem prikupljanja podataka o realizaciji preporuka i zaključaka mjerodavnih institucija, svim institucijama BiH koje su bile obuhvaćene prvobitnom revizijom (12 institucija) je dostavljeno cirkularno pismo. U pismu su navedene dane preporuke iz izvješća i zaključci nadležnih institucija, i traženo je od institucija da u pisanoj formi predstave aktivnosti koje su poduzimale, kao i dokaze kojima se isto potkrepljuje.

Potrebne informacije su prikupljene i na temelju analize zapisnika (zaključaka) sa sjednica Zastupničkog doma, Doma naroda i Vijeća ministara, analize zakonskih i podzakonskih akata, izvješća, informacija, medijskih natpisa, izvješća financijske revizije, formalnih sastanaka u nadležnim institucijama i sa subjektima revizije.

U izabranom metodološkom pristupu teret dokazivanja poduzetih aktivnosti na temelju preporuka je na instituciji kojoj su preporuke bile upućene. Na temelju odgovora institucija na upit Ureda za reviziju o poduzetima aktivnostima na realizaciji preporuka i dostavljenih dokaza, vršena je procjena stupnja poduzetih aktivnosti. Za navode institucija o poduzetim

4. Efikasnost FIPA-e u privlačenju stranih investicija u BiH; 5. Rezultati reforme javne uprave; 6. Pretpostavke za efikasan rad Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije; 7. Telekomunikacijska rješenja u institucijama BiH; 8. Upravljanje ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima.

aktivnostima, bez adekvatnih dokaza, dodatno su traženi dokazi ili su provjeravani iz drugih, lakše dostupnih izvora (internet, podaci iz tekućih revizija i sl.). Aktivnosti koje je podrazumijevala dana preporuka u konkretnom izvješću, a koje nisu spomenute u odgovoru institucije, niti su za njih dostavljeni dokazi, smatrano je da nisu niti poduzimane. Iznimno, u situacijama gdje je Ured za reviziju raspolagao podacima iz tekućih revizija ili odgovora drugih institucija, one su uvažene i ugrađene u izvješća u cilju objektivnog prikazivanja i ocjene stanja.

Utvrđene su četiri moguće kategorije realizacije preporuka:

- Prva – realizirano – institucije su okončale aktivnosti navedene u preporuci, odnosno preporučene kontinuirane aktivnosti se redovito provode – stanje u revidiranom području je značajno popravljeno;
- Druga – djelomično – u institucijama je u tijeku realizacija preporuka, odnosno izvjesna je realizacija aktivnosti navedenih u preporuci – postignut je napredak u revidiranom području;
- Treća – početne aktivnosti – institucije planiraju ili stvaraju preduvjete za realizaciju aktivnosti navedenih u preporuci – nije bilo napretka u revidiranom području;
- Četvrta – nisu poduzete aktivnosti – nisu konstatirane aktivnosti na realizaciji preporuka ili nisu dostavljene informacije o poduzetim aktivnostima – nije bilo napretka u revidiranom području.

Također, u procesu procjene realizacije preporuka, konsultirane su kolege iz revizijskih timova koji su vršili predmetne revizije, kao i kolege iz financijske revizije.

1.3.3. Temeljni podaci

Izvješća su dostavljena revidiranim institucijama, Parlamentarnoj skupštini, Vijeću ministara, Predsjedništvu, Ministarstvu financija i trezora i drugim zainteresiranim institucijama.

Za svako objavljeno izvješće izdato je priopćenje za medije o objavi izvješća i ista su objavljena na internet stranici Ureda za reviziju.

U narednoj tabeli prezentirani su podaci o preporukama iz izvješća koji su predmet praćenja.

Tablica 5. Pregled broja preporuka po izvješćima i po institucijama

Redni broj	Naziv izvješća	Ukupan broj preporuka	Broj preporuka po instituciji
1.	Izdaci za sudske sporove	6	3 za sve institucije 1 za Pravobraniteljstvo BiH 1 za MFT 1 za MP i VSTV
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	19	7 za BHANSA (Vijeće i Uprava) 3 za BHDCA 4 za MKP 4 za VM 1 za Parlament BiH

Izvor: Ured za reviziju

2. Postupanje mjerodavnih institucija po izvješćima

U ovom poglavlju predstavljene su aktivnosti mjerodavnih institucija, Parlamentarne skupštine i Vijeća ministara, po izvješćima revizije učinka.

2.1. Parlamentarna skupština

Zastupnički dom i Dom naroda Parlamenta BiH su razmatrali i usvojili oba izvješća revizije učinka koja su sada predmet praćenja. Kada je u pitanju praćenje realizacije preporuka, evidentiran je napredak, jer je Parlament BiH od odgovornih institucija počeo zahtijevati povratnu informaciju o realizaciji preporuka revizije učinka. Navedenim je učinjen dodatani pritisak na odgovorne institucije BiH da realiziraju dane preporuke revizije.

U narednoj tabeli prikazano je vrijeme razmatranja izvješća od strane Parlamentarne skupštine.

Tablica 6. Pregled datuma razmatranja izvješća

Redni broj	Naziv izvješća	Razmatranje u Zastupničkom domu	Razmatranje u Domu naroda
1.	Izdaci za sudske sporove	6. sjednica, održana 11.02.2015. godine	2. sjednica, održana 05.03.2015. godine
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	6. sjednica, održana 11.02.2015. godine	2. sjednica, održana 05.03.2015. godine

Izvor: Ured za reviziju

Oba izvješća revizije učinka su razmatrana na istim sjednicama domova. Usvajanjem izvješća revizije učinka utvrđena je obveza odgovornih institucija za realizaciju preporuka iz izvješća revizije učinka.

Razmatranje izvješća "Izdaci za sudske sporove"

Zastupnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvješće revizije učinka "Izdaci za sudske sporove" bez posebnih zaključaka.

Dom naroda je na svojoj 2. sjednici održanoj 05.03.2015. godine usvojio izvješće revizije učinka "Izdaci za sudske sporove" sa sljedećim zaključkom:

"Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH traži od Pravobraniteljstva BiH, Ministarstva financija i trezora BiH, Ministarstva pravde BiH, Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća BiH i Tužiteljstva BiH da, u okviru svojih mjerodavnosti, ispitaju sve navode i preporuke sadržane u izvješću o obavljenoj reviziji učinka o temi: "Izdaci za sudske sporove", te da o poduzetim aktivnostima izvijeste Dom naroda PS BiH u roku od šest mjeseci od dana usvajanja ovog zaključka."

Razmatranje izvješća "Kontrola zračnog prometa BiH"

Zastupnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvješće revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" sa sljedećim zaključcima:

1. "Zastupnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obveza ne bude realizirana.

2. Zastupnički dom traži od Ureda za reviziju institucija BiH da prioritarno uradi finansijsku reviziju za 2014. godinu Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA)."

Pored zaključaka Zastupnički dom donio je i Odluku prema kojoj:

"Obavit će se javno saslušanje predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u svezi s iznesenim propustima koji su za posljedicu imali neostvarivanje prihoda, izbjegavanje dodatnih izdataka te umanjivanje izdataka navedenih u izvješću o izvršenoj reviziji učinka o temi: "Kontrola zračnog prometa BiH."

Dom naroda je na svojoj 2. sjednici održanoj 05.03.2015. godine usvojio izvješće revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" bez posebnih zaključaka.

Zastupnički dom Parlamenta BiH je na svojoj 8. sjednici održanoj 11.03.2015. godine usvojio Odluku da Odluku Zastupničkog doma Parlamenta BiH o provođenju javnog saslušanja realizira Povjerenstvo za promet i komunikacije Zastupničkog doma. Javno saslušanje održano je 09.04.2015. godine.

Zastupnički dom Parlamenta BiH je na svojoj 11. sjednici održanoj 13.05.2015. godine usvojio izvješće Povjerenstva za promet i komunikacije o javnom saslušanju predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u svezi s propustima navedenim u izvješću o izvršenoj reviziji učinka o temi "Kontrola zračnog prometa BiH". Zajedno sa izvješće Povjerenstva za promet i komunikacije Zastupničkog doma usvojeni su i sljedeći zaključci sadržani u izvješću, a koji glase:

1. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH da se u što kraćem roku imenuju članovi Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA.
2. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH da se, nakon imenovanja članova Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, sačini akcijski plan procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nositeljima aktivnosti i rokovima".

2.2. Vijeće ministara

Evidentan je izvjestan napredak kod Vijeća ministara BiH kada je u pitanju razmatranje izvješća "Izdaci za sudske sporove". Vijeće ministara je izvješće razmotrilo i prije njegovog razmatranja na Parlamentu BiH, te je donijelo zaključak da su odgovorne institucije iz izvješća zadužene za realizaciju preporuka iz izvješća. Nakon što je Parlament BiH usvojio izvješće, Vijeće ministara nije ponovno razmatralo ni izvješće ni pripadajući zaključak Doma naroda Parlamenta BiH, ali je zato razmatran relevantni zaključak Povjerenstva za financije i proračun Doma naroda Parlamenta BiH o praćenju realizacije preporuka sa 20. sjednice održane 26.07.2016. godine.

Izvješće "Kontrola zračnog prometa BiH" sa pripadajućim zaključkom Zastupničkog doma Vijeće ministara nije razmatralo, ali su razmotreni zaključci Zastupničkog doma koji su doneseni nakon održanog javnog saslušanja po izvješću revizije "Kontrola zračnog prometa BiH".

Pregled sjednica Vijeća ministara na kojim su razmatrana izvješća revizije učinka i relevantni zaključci Parlamenta BiH prikazani su u sljedećoj tablici.

Tablica 7. Pregled datuma razmatranja izvješća/zaključaka

Redni broj	Naziv izvješća	Datum razmatranja		
		Izvješće	Zaključci Zastupničkog doma	Zaključci Doma naroda
1.	Izdaci za sudske sporove	112. sjed. VM od 18.11.2014.	Nije bilo zaključaka	68. sjed. VM od 18.08.2016.
2.	Kontrola zračnog prometa BiH	Nije razmatrano	9. sjed. VM od 02.06.2015.	Nije bilo zaključaka

Izvor: Ured za reviziju

Razmatranje izvješća "Izdaci za sudske sporove" i zaključaka Parlamenta

Vijeće ministara BiH je na 112. sjednici održanoj 18.11.2014. godine razmotrilo i usvojilo izvješće Ureda za reviziju institucija BiH o izvršenoj reviziji efikasnosti na temu „Izdaci za sudske sporove“. VM je razmatralo izvješće i prije njegovog razmatranja na Parlamentu BiH. *Pravobraniteljstvo Bosne i Hercegovine, Ministarstvo financija i trezora, Ministarstvo pravde i Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće su zaduženi za realiziranje preporuka koje se odnose na ove institucije. Također, zadužene su i sve druge institucije Bosne i Hercegovine za realiziranje preporuka iz Izvješća.*

VM nije ponovno razmatralo izvješće revizije nakon njegovog usvajanja na Parlamentu BiH, tako da nisu doneseni ni novi zaključci VM na temelju zaključaka Doma naroda Parlamenta BiH.

Vijeće ministara BiH se na 68. sjednici održanoj 18.08.2016. godine upoznao sa zaključcima sa 20. sjednice Povjerenstva za financije i proračun Doma naroda Parlamenta BiH održane 26.07.2016. godine, a koji su usvojeni prilikom razmatranja informacije institucija BiH o planiranim i poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka iz izvješća o obavljenim revizijama učinka o temama: Energetska efikasnost u institucijama BiH, Izdaci za sudske sporove, i Uspostava javnih unutarnjih kontrola u institucijama BiH (PIFC). *Zadužene su institucije Bosne i Hercegovine, koje do sada nisu postupile po preporukama Ureda za reviziju institucija BiH,*

da odmah pristupe realizaciji preporuka Ureda povodom iznad navedenih revizija učinka, te da s realizacijom preporuka upoznaju Ured za reviziju institucija BiH.

Vijeće ministara BiH se na 92. sjednici održanoj 28.02.2017. godine upoznao sa urgencijom Povjerenstva za financije i proračun Doma naroda Parlamenta BiH sa 33. sjednice održane 02.02.2017. godine, a povodom razmatranja informacija institucija BiH o planiranim i poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka iz izvještaja o obavljenim revizijama učinka (Energetska efikasnost u institucijama BiH, Izdaci za sudske sporove i Uspostava javnih unutrašnjih kontrola u institucijama BiH - PIFC), te za realizaciju smjernica i zaključaka sadržanih u izvješću o obavljenim revizijama učinka zadužilo institucije BiH koje do sada nisu postupile prema zaključku Povjerenstva za financije i proračun Doma naroda Parlamenta BiH sa 20. sjednice održane 26.07.2016. godine.

Razmatranje izvješća "Kontrola zračnog prometa BiH" i zaključaka Parlamenta

Vijeće ministara nije posebno razmatralo izvješće revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH", niti je donosilo posebne zaključke u svezi s preporukama revizije i sa zaključkom Zastupničkog doma.

Međutim, Vijeće ministara BiH se na svojoj 9. sjednici održanoj 02.06.2015. godine upoznao sa zaključcima koje je Zastupnički dom Parlamenta BiH donio na 11. sjednici ovog Doma, a koji su doneseni nakon javnog saslušanja predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u vezi s iznesenim propustima koji su za posljedicu imali neostvarivanje prihoda, izbjegavanje dodatnih izdataka te umanjivanje izdataka navedenih u izvještaju o izvršenoj reviziji učinka o temi: "Kontrola zračnog prometa BiH." Vijeće ministara BiH je s tim u vezi donijelo sljedeći zaključak:

- *za realizaciju zaključaka donesenih povodom rasprave o izvješću Povjerenstva za promet i komunikacije o javnom saslušanju predstavnika BHANSA, BHDCA i Vijeća ministara BiH u vezi s propustima navedenim u izvještaju o izvršenoj reviziji učinka na temu „Kontrola zračnog prometa BiH“, zaduženo je Ministarstvo komunikacija i prometa.*

3. Poduzete aktivnosti institucija na realizaciji preporuka po pojedinačnim izvješćima

3.1. Izdaci za sudske sporove

Cilj i svrha revizije

Revizija izdataka za sudske sporove provedena je s ciljem da se utvrdi jesu li institucije BiH efikasne u ispravljanju slabosti na koje ukazuju sudski procesi, odnosno jesu li efikasne u poduzimanju aktivnosti koje će umanjiti broj sudskih sporova i pripadajućih izdataka. Svrha revizije je da se pomogne u smanjivanju broja sudskih sporova i pripadajućih izdataka.

Ključni nalazi i zaključci iz izvješća revizije iz 2014. godine

Nalazi revizije ukazuju da institucije nisu efikasne u provođenju analiza i poduzimanju mjera koje će unaprijediti prakse rada te spriječiti generiranje novih sporova i stvaranje novih izdataka za sudske sporove. Primjeri dobrih praksi pokazuju da su ovakve aktivnosti moguće ali da ih institucije nisu koristile u svim slučajevima.

Institucije BiH u većini slučajeva nisu poduzimale mjere koje će spriječiti sudsko rješavanje spora. Rizične oblasti koje generiraju sporove se rijetko analiziraju, a mirno rješavanje sporova se također rijetko koristi.

Kod značajnog broja sudskih sporova nisu provedene analize s ciljem utvrđivanja uzroka spora i nisu poduzimane korektivne mjere. Analize i korektivne mjere koje su poduzimane, uglavnom su zakašnjele i omogućile su ponavljanje sporova po istom osnovu.

Odgovornost za navedeno snose tužene institucije, ali su i posljedica neefikasnih praksi rada pravosudnih institucija koje ne osiguravaju blagovremenu informaciju o pokrenutim sudskim sporovima.

U razdoblju 2008.-2013. institucije BiH kao tužena strana su izgubile 313 parničnih predmeta. Neblagovremeno poduzimanje analiza i korektivnih mjera institucija BiH omogućilo je pokretanje nekoliko stotina novih sudskih sporova po istom ili sličnom osnovu što je doprinijelo i doprinijet će novom povećanju izdatka za sudske sporove.

Institucije BiH, zbog slabe koordinacije Pravobraniteljstva BiH i MFT, kasne i u izvršavanju sudskih presuda što uzrokuje dodatne sudske troškove. Ured za reviziju procjenjuje da je od 14,6 milijuna KM isplaćenih izdataka za sudske sporove u razdoblju 2008.-2013. oko 700 tisuća KM isplaćeno je kao posljedica neblagovremene realizacije sudskih presuda.

Trenutno stanje u revidiranom području

Broj sudskih sporova protiv institucija BiH je smanjen i smanjeni su izdaci za ovršne postupke. Smanjen broj tužbi i izgubljenih sporova pokazatelj je unaprjeđenja sustava i praksi rada institucija BiH. Na žalost, premda je smanjen broj izgubljenih sudskih sporova, njihova vrijednost je veća pa su ukupni izdaci za sudske sporove veći u odnosu na razdoblje kada je revizija obavljena.

Ocjena realizacije preporuka – Aktivnosti Institucija na realizaciji preporuka

Preporuke za Institucije BiH:

Preporuka 1.

<i>Provesti analizu rizika, utvrditi rizične oblasti u kojim se sporovi javljaju, kontinuirano ih pratiti, analizirati i poduzimati mjere na unaprijeđenju vlastitih praksi rada.</i>	
STUPANJ REALIZACIJE	DJELOMIČNO

Realizacija navedene preporuke provjerena je na uzorku institucija koje su bile obuhvaćene revizijom i kojim su upućene preporuke revizije.⁸ Navedenim institucijama je upućen dopis sa zahtjevom da nas izvijeste o poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke za institucije BiH. Sve institucije su odgovorile na upućeni dopis. Institucije koje su imale izgubljene presude tvrde da su unaprijedile svoje prakse rada kada su u pitanju analize sudskih sporova i praksi rada. Ovakva ocjena realizacije preporuke dana je imajući u vidu ishod ovih aktivnosti (broj parničnih predmeta prikazan u tablicama 8. i 9.) i broj dokaza o dokumentiranim analizama sudskih sporova koje su nam institucije dostavile (pregled odgovora institucija iz nastavka).

Preporuka 2.

<i>U opravdanim situacijama više koristiti mogućnost mirnog rješavanja sporova.</i>	
STUPANJ REALIZACIJE	POČETNE AKTIVNOSTI

Premda institucije tvrde da ima više pokušaja mirnog rješavanja sporova nisu nam ponuđeni konkretni dokazi za navedene tvrdnje. S druge strane u Pravobraniteljstvu BiH ističu da nema značajnog pomaka kada je u pitanju mirno rješavanje sporova. Ključni razlog za navedeno je nedostatak sredstava u tekućem proračunu institucije za mirno rješavanje sporova. S tim u vezi ističu primjer izgubljenih presuda po osnovu radnih sporova uposlenika Suda i Tužiteljstva BiH. Premda se ovi radni sporovi gube, tužene institucije ne koriste mogućnost mirnog rješavanja spora (i izbjegavanja dodatnih troškova) jer u svom proračunu nemaju sredstva za isplate tužitelja.

Pokrenute aktivnosti izmjene propisa kojim bi se aktualiziralo mirno rješavanje sporova nisu bile učinkovite. Izmjenama Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH (94/16) tužitelji nisu obvezani na pokušaj provođenja mirnog rješavanja sporova što je utvrđena praksa zemalja u okruženju.⁹ Zakoni o parničnom postupku drugih razina vlasti u BiH također nisu mijenjani u ovom pravcu. Zakon o pravobraniteljstvu još uvijek nije usvojen, a prema predloženom prijedlogu Pravobraniteljstvo bi bilo uključeno u postupak mirnog rješavanja sporova. Sugovornici iz Pravobraniteljstva tvrde da će za aktivnosti mirnog rješavanja sporova trebati dodatne uposlenike, ali da će broj mirnih rješavanja sporova i dalje ovisiti od tuženih institucija jer su one najupućenije u predmetne sporove, te su najodgovornije za preuzimanje odgovornosti u postupku mirnog rješavanja sporova.

⁸ Istraživanjima revizije su bile obuhvaćene četiri institucije BiH koje su imale najveći broj izgubljenih sudskih sporova (GP, UINO, MO i MVP), kao i MFT, Pravobraniteljstvo BiH, te VSTV i MP kojim su preporuke upućene.

⁹ U relevantnim izmjenama Zakona rečeno je da se tužitelj "može obratiti zahtjevom za mirno rješavanje spora Pravobraniteljstvu". Raniji propisi nisu ograničavali ovu mogućnost, pa ove izmjene samo naglašavaju nešto što ni ranije nije bilo sporno. S druge strane, ovom odredbom se dodatno komplicira institut mirnog rješavanja sporova jer sada institucije BiH ne mogu samostalno pristupiti postupku mirnog rješavanja sporova, nego im je za to potreban angažman Pravobraniteljstva.

Preporuka 3.

Provoditi kritičku analizu vlastitih praksi rada koje su uzrokovale sudske sporove radi utvrđivanja eventualnih odgovornosti i slabosti sustava, a sve u cilju poduzimanja korektivnih mjera. Ovakve analize potrebno je provesti kod tek pokrenutih sudskih sporova, a naročito u slučajevima kada se sudski sporovi ponavljaju i kada se isti gube.

STUPANJ REALIZACIJE

DJELOMIČNO

Broj sudskih sporova protiv Institucija BiH je u evidentnom padu (naredna tablica 8.), što je jasan indikator otklanjanja slabosti sustava i ispravljanja pogrešnih praksi rada. Međutim, sve institucije od kojih je traženo izjašnjenje o poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka revizije nisu nam dostavile dokaze o provedenim analizama, a što je vidljivo iz sljedećeg pregleda izjašnjenja Institucija.

Za ranije navedene preporuke pojedinačno institucije u svojim dopisima tvrde sljedeće:

1. **Granična policija BiH** tvrdi da je smanjen broj sudskih sporova u odnosu na razdoblje kada je rađena revizija, a također kao dokaz dostavljaju nam pregled trenutnih sporova. Osim toga tvrde da se posebno analiziraju sporovi veće tužbene vrijednosti i sporovi koji se ponavljaju, te da se poduzimaju sve potrebne aktivnosti na otklanjanju uzroka tih sporova.
2. **Uprava za neizravno oporezivanje** tvrdi da je nakon objave izvješća uvedena redovita praksa temeljitih analiza sudskih sporova, te da je nakon objave izvješća rukovodstvu predloženo 11 inicijativa za unaprjeđenje praksi rada čime bi se izbjegli budući sudski sporovi. U prilogu izjašnjenja UINO dostavljeno je i nekoliko relevantnih inicijativa za unaprjeđenje praksi rada, a koje su sačinjene na temelju analiza sudskih sporova.
3. **Ministarstvo obrane BiH** tvrdi da se redovito provode analize sudskih sporova i otklanjaju uočene slabosti, čime je značajno smanjen broj tužbi i sudskih sporova koji se gube. U prilogu svog izjašnjenja MO nam je dostavilo i nekoliko svojih informacija u kojim su analizirani sudski sporovi i u kojim su dani prijedlozi za unaprjeđenje praksi rada.
4. **Ministarstvo vanjskih poslova BiH** tvrdi da je broj tužbenih zahtjeva i vrijednosti sudskih sporova značajno smanjen u odnosu na razdoblje kada je revizija provedena. Navedeno je, kako tvrde, izravna posljedica povećanja efikasnosti rada MVP i Pravobraniteljstva BiH, a kao dokaz su nam dostavili pregled trenutnih sporova.
5. **Ministarstvo financija i trezora BiH** tvrdi da mjerodavne institucije upozorava na sudske sporove koje se gube i na slabosti sustava koji ih uzrokuju, pa tako ističu primjer da su informirali mjerodavne (VM i Parlament BiH) o potrebi izmjene relevantnih propisa koji se tiču naknada uposlenika Suda i Tužiteljstva, čime bi se izbjegli dodatni izdaci po ovim sudskim sporovima.
6. **Ministarstvo pravde BiH** tvrdi da je analiziralo svoje sudske sporove i da je broj predmeta u kojim je ministarstvo tuženo značajno smanjen. S druge strane, MP je pokrenulo inicijativu izmjene Zakona o parničnom postupku pred sudom BiH i Zakona o Pravobraniteljstvu BiH, čime bi se promoviralo mirno rješavanje sporova. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH je izmijenjen (Sl.gl. BiH 94/16), a Zakon o pravobraniteljstvu BiH još uvijek je u proceduri.
7. **Pravobraniteljstvo BiH** u okviru svog godišnjeg izvješća o radu vrši analizu sudskih sporova i na taj način mjerodavne izvješćuje o sporovima i slabostima sustava koji ih je uzrokovao. Pored godišnjeg izvješćivanja Pravobraniteljstvo posebnim dopisima informira mjerodavne o problemima na koje ukazuju sudski sporovi. Kao dokaz za navedeno prezentirali su svoje dopise za VM i Parlament BiH - kojim upozoravaju na gubitak radnih sporova u Sudu i Tužiteljstvu, te dopise VSTV i drugim mjerodavnim institucijama drugih

razina vlasti kojim upozoravaju na problem nezakonitog raspolaganja državnom imovinom BiH.

8. **Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH** u svom dopisu se nije izjašnjavalo o analizama vlastitih sudskih sporova. Ističu da je za veće korištenje mirnog rješavanja sporova potrebno izmijeniti relevantne zakonske propise, te da je u okviru reforme pravosuđa pokrenuto nekoliko projekata koji za cilj imaju povećanje efikasnosti sudova.

Ured za reviziju je s ciljem provjere navedenih nalaza analizirao broj pokrenutih sudskih sporova (parničnih predmeta) prema evidencijama Pravobraniteljstva BiH. U sljedećoj tablici prikazani je broj sudskih postupaka dvije godine prije objave izvješća revizije, u 2014. godini kada je izvješće revizije objavljeno i dvije godine nakon objave izvješća revizije.

Tablica 8. Broj pokrenutih sudskih sporova po godinama i institucijama iz uzorka

Br.	Institucija	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Granična policija	179	93	29	26	24
2.	Uprava za neizravno oporezivanje	49	65	28	22	23
3.	Ministarstvo obrane	283	102	64	48	54
4.	Ministarstvo vanjskih poslova	5	10	3	6	1
5.	Ministarstvo financija i trezora	153	149	3	3	0
6.	Ministarstvo pravde	8	9	11	13	16
7.	Pravobraniteljstvo BiH	0	0	0	0	0
8.	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće	4	4	0	3	1
9.	Sve ostale institucije BiH	124	167	79	91	75
10.	Tužbe protiv države BiH	110	202	288	409	118
	UKUPNO	915	801	505	621	312

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz izvješća o radu Pravobraniteljstva BiH

Iz gore navedene tablice vidljiv je opadajući trend pokrenutih sudskih sporova protiv institucija BiH. Treba napomenuti da navedenom trendu nije doprinijelo mirno rješavanje sporova, jer niti jedna institucija iz uzorka nije istakla da su imale slučajeve mirnog rješavanja sporova.

U narednoj tablici prikazan je broj parničnih predmeta u radu i njihova tužbena vrijednost. Radi usporedbe ponovno su prezentirani podaci o broju i vrijednosti parničnih predmeta u radu dvije godine prije objave izvješća revizije, u 2014. godini kada je izvješće revizije objavljeno i dvije godine nakon objave izvješća revizije.

Tablica 9. Pregled broja i vrijednosti parničnih predmeta u radu po godinama

Godina	Ukupno parničnih predmeta u radu tijekom godine	Ukupna tužbena vrijednost spora parničnih predmeta u radu, u milijunima KM
2012.	3.073	1.407
2013.	3.476	1.402
2014.	2.910	1.132
2015.	2.730	1.125
2016.	2.163	576

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz izvješća o radu Pravobraniteljstva.

Ponovno evidentan je trend pada broja parničnih predmeta i njihove tužbene vrijednosti, što ukazuje na djelomično poboljšanje sustava i praksi rada u institucijama BiH, što je dovelo do smanjenja broja parničnih predmeta u radu kod Pravobraniteljstva.

Preporuka za Pravobraniteljstvo BiH:

Preporuka 4.

Odmah po prijemu pravomoćnih sudskih presuda Pravobraniteljstvo ih sa nalogom za postupanje treba dostavljati MFT i tuženim institucijama BiH radi njihove blagovremene realizacije i eliminiranja dodatnih troškova.

STUPANJ REALIZACIJE

REALIZIRANO

Pravobraniteljstvo tvrdi da je unaprijedilo svoje prakse blagovremenog dostavljanja sudskih presuda i podataka o računu na koje treba platiti dosuđeni iznos. U Pravobraniteljstvu također ističu da im advokati tužitelja nekada namjerno uskraćuju podatak o računu za plaćanje, a sve s ciljem dodatne zarade od pokretanja ovršnog postupka. Pored navedenog u Pravobraniteljstvu smatraju da su ove mjere doprinijele smanjenju broja pokrenutih ovršnih postupaka, ali ne znaju točno koliko jer slične analize nisu radili. Ovakva ocjena realizacije preporuke dana je imajući u vidu navedene činjenice i podatke o broju ovršnih postupaka prikazanih u grafikonu 1.

Preporuka za Ministarstvo financija i trezora BiH:

Preporuka 5.

Unaprijediti organizaciju načina praćenja i plaćanja pravosnažnih sudskih presuda s ciljem bolje kontrole ovih troškova i eliminiranja ovršnih postupaka prinudne naplate.

STUPANJ REALIZACIJE

REALIZIRANO

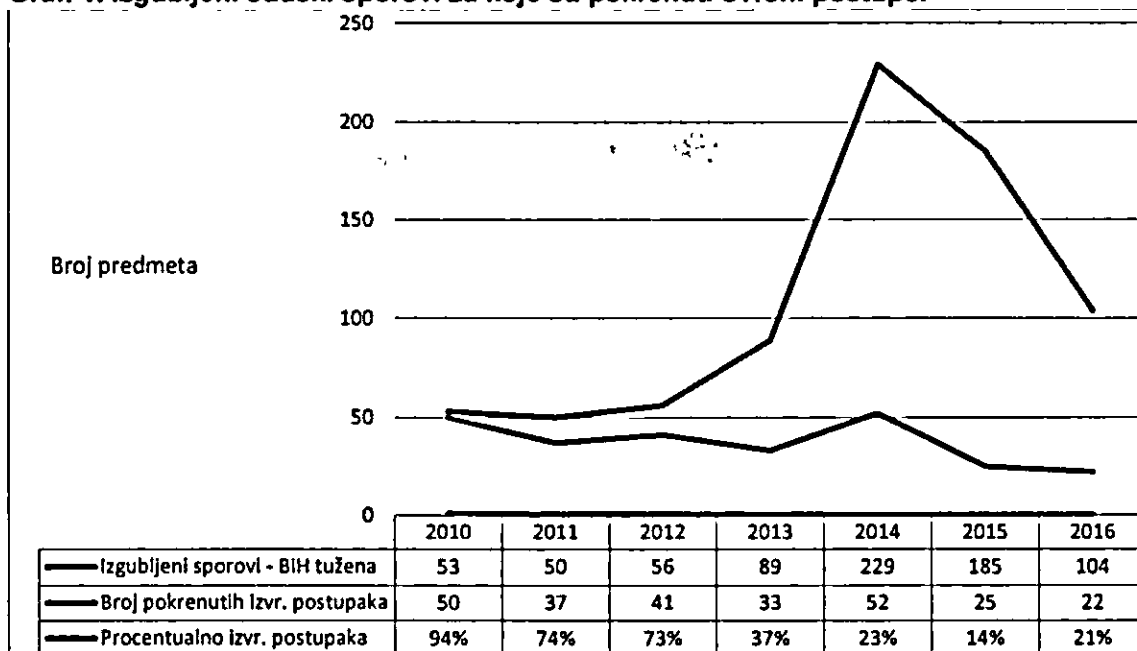
MFT je u 2015. godine uposilo je dodatnu osobu kojoj je primaran zadatak praćenja plaćanja po izgubljenim sudskim sporovima i unaprijedilo je svoje evidencije plaćanja po sudskim postupcima (uspostavljena su subanalitička konta na kojim se zasebno evidentiraju dug, kamata, troškovi parničnog postupka, troškovi ovršnog postupka, drugi sudski troškovi). Premda to nisu radili dokumentirane analize kretanja sudskih troškova, u MFT smatraju da su ove mjere doprinijele smanjenju izdataka za sudske sporove.

U MFT tvrde da još uvijek imaju problema u pribavljanju svih računa za isplatu presuđenih iznosa. Ovaj problem je naročito izražen kada su u pitanju kolektivne tužbe i kada trebaju isplatiti tužiteljima, bivšim uposlenicima Institucija BiH. Naime, za mnoge od njih teško je pronaći broj računa na koji bi se platio presuđeni iznos.

U Pravobraniteljstvu i u MFT tvrde da je značajno unaprijeđena međusobna suradnja kada je u pitanju koordinacija plaćanja po izgubljenim sudskim presudama. Ističu da je izvješće revizije pomoglo u međusobnom razgraničavanju odgovornosti, a što je u ranijem razdoblju bilo sporno, pa suradnja nije bila na željenoj razini.

U slijedećem grafikonu prikazan je broj izgubljenih sudskih sporova po godinama i broj pokrenutih ovršnih postupaka kada plaćanje nije izvršeno u predviđenom paricijskom roku.

Graf. 1. Izgubljeni sudski sporovi za koje su pokrenuti ovršni postupci

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz evidencija Pravobraniteljstva za razdoblje 2010.-2016.

U razdoblju nakon 2014. godine, kada je revizija obavljena, evidentan je pad apsolutnog broja ovršnih postupaka. Pad broja ovršnih postupaka posljedica je pada broja izgubljenih sudskih sporova, ali i poboljšanja u efikasnosti plaćanja po izgubljenim sudskim presudama. Međutim kada analiziramo procent pokrenutih ovršnih postupaka vidljivo je da je broj ovršnih postupaka značajno smanjen u 2015. godini kada je u MFT uposlena osoba odgovorna za ove poslove, ali i da je on malo i porastao u 2016. godini. U MFT tvrde da podaci Pravobraniteljstva u potpunosti ne prikazuju stvarno stanje jer je bilo dosta slučajeva da su donesena ovršna rješenja poništena jer je u međuvremenu izvršeno sporno plaćanje. Iz MFT nam nisu mogli dati točne podatke o broju ovakvih slučajeva jer nisu radili detaljnije analize realiziranih ovršnih postupaka.

Premda je smanjen ukupan broj izgubljenih sudskih presuda, njihova vrijednost je veća, pa su povećani ukupni izdaci za sudske sporove BiH. U sljedećoj tablici prikazani su podaci o ukupnim izdacima za sudske sporove po godinama.

Tablica 10. Ukupni izdaci za sudske sporove po godinama

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	1-10 2017.
Iznos ukupnih izdataka u milijunima KM	2,50	3,13	3,58	3,28	8,32	5,40	5,65

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz izvješća MFT-a

Dakle, BiH gubi manje sporova, ali su presuđeni iznosi bili veći, pa su porasli i ukupni izdaci za sudske sporove.

MFT je krajem 2015. godine uspostavilo subanalitičko praćenje različitih vrsta izdataka za sudske sporove. Ove informacije otvaraju mogućnost detaljnijih analiza koje će pomoći u daljnjem smanjenju izdataka za sudske sporove. Prema podacima iz ISFU izvješća MFT struktura izdataka za sudske sporove za 2016. i prvih deset mjeseci 2017. godine je slijedeća.

Tablica 11. Struktura izdataka za sudske sporove izraženi u KM i u procentima

Izdaci za sudske sporove (ISFU konto 614817)	Izvešće revizije 2014.	2016.		Slječanj- listopad 2017.	
Glavnica	64%	3.665.259	67,9%	4.247.596	75,2%
Kamata	21%	1.163.867	21,6%	997.322	17,7%
Troškovi parničnog postupka	11%	380.287	7,0%	345.327	6,1%
Troškovi ovršnog postupka	4%	48.377	0,9%	19.569	0,3%
Ostali sudski troškovi		138.612	2,6%	37.121	0,7%
Ukupno Izdaci za sudske sporove	100,00%	5.396.402	100,0%	5.646.934	100,0%

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz ISFU izvješća MFT

Prema podacima iz navedene tablice evidentno je da su troškovi ovršnog postupka sa 4% (procjena iz izvješća revizije učinka iz 2014. godine) smanjeni na ispod 1% u 2016. i 2017. godini.

Preporuka za Ministarstvo pravde i Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće:

Preporuka 6.

Analizirati nalaze revizije koji ukazuju na neefikasne prakse rada pravosudnih institucija i utvrditi mjere za njihovo unaprjeđenje.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

VSTV je, odmah po prijemu izvješća revizije učinka, svim sudovima u BiH uputilo preporuku o što ranijem dostavljanju tužbe tuženoj strani. MP je pokrenulo izmjenu relevantnih zakona kojim bi se aktualiziralo mirno rješavanje sporova. Međutim, izmjenama relevantnih zakonskih propisa obveza pokušaja mirnog rješavanja sporova još uvijek nije uspostavljena.

MP i VSTV tvrde da su u relevantnim strateškim planovima reforme sektora pravde planirali dodatne programe povećanja efikasnosti pravosudnih institucija, a u tijeku je projekat Jačanja efikasnosti pravosuđa II, a koji za cilj ima bolje upravljanje vremenom. Na žalost efektivnost ovih aktivnosti moći će se cijiniti tek kada one budu okončane i kada VSTV i MP analizira i objavi njihove rezultate.

Niti jedna od ove dvije institucije nije nam dostavila dokaz da su proveli dokumentirane analize efikasnosti trajanja sudskih postupaka, niti smo slične analize pronašli na njihovim službenim Internet stranicama. Sve navedene činjenice utjecale su na ovakvu ocjenu realizacije preporuke revizije.

3.2. Kontrola zračnog prometa BiH

Cilj i svrha revizije

Revizija je provedena s ciljem analize procesa uspostave i preuzimanja kontrole zračnog prometa, te utvrđivanja razloga kašnjenja i njihove posljedice. Svrha revizije je bila prezentirati stanje u oblasti kontrole zračnog prometa u BiH i doprinijeti realizaciji strateških opredjeljenja BiH vlasti da domaće institucije uspostave i preuzmu kontrolu zračnog prometa u zračnom prostoru BiH.

Ključni nalazi i zaključci iz izvješća revizije iz 2014. godine

Nalazi revizije pokazuju da je proces preuzimanja i uspostave kontrole zračnog prometa neefikasan i da BiH zbog toga trpi značajne financijske posljedice.

Preuzimanje pružanja usluga aerodromske i prilazne kontrole od entitetskih agencija, koje su ove usluge pružale ranije, izvršeno je tek u siječnju 2014. godine. Kontrola zračnog prometa u donjem dijelu zračnog prostora, prvobitno je trebala otpočeti 2007. godine. To se još uvijek nije desilo, a rokove je Vijeće ministara više puta produžavalo.

Kašnjenja u implementaciji procesa za posljedicu imaju gubljenje značajnih prihoda od preleta/rutnih naknada. U razdoblju 2011.-2013., BiH je propustila ostvariti više od 70 milijuna KM prihoda. Ovi milijuni su se sili u kase agencija susjednih zemalja koje su vršile kontrolu zračnog prometa iznad BiH. Pored ovoga, BiH je mogla izbjeći dodatne izdatke za školovanje kontrolora leta koji su iznosili više od 3 milijuna KM. U isto vrijeme, izdaci iz entitetskih proračuna su mogli biti manji za 24 milijuna KM jer su mogli biti financirani prihodima od preleta.

Daljnje odlaganje procesa preuzimanja kontrole zračnog prometa BiH bi moglo dovesti do sljedećih posljedica: izostanka prihoda od preleta u iznosu oko 35 milijuna KM godišnje, te dodatnih 15 milijuna KM od 2016. godine ukoliko se ne uspostavi kontrola zračnog prometa i u gornjem zračnom prostoru; nemogućnost BHANSA da pokrije svoje troškove i njeno financiranje iz proračuna institucija BiH; nastavak pružanja usluga kontrole zračnog prometa od strane agencija susjednih zemalja; preusmjeravanje zračnog prometa na koridore izvan BiH i zatvaranje zračnog prostora iznad BiH.

Trenutno stanje u revidiranom području

Nedugo nakon objave izvješća revizije učinka Sustav upravljanja zračnim prometom (ATM sustav) počeo je da funkcionira. BHANSA preuzela je uposlene entitetskih direkcija za zračnu plovību (RSCAD i FEDCAD) i počela je pružati uslugu kontrole zračnog prometa u donjem i djelu gornjeg zračnog prostora BiH. Gornji dio zračnog prostora u kojem se obavlja preko 80% zračnog prometa još uvijek kontroliraju operateri kontrole leta susjednih zemalja (SMATSA i CCL).

Temeljem preuzete kontrole zračnog prostora iznad BiH povećani su prihodi BHANSA za pružene usluge, te je značajno smanjen rizik da će se troškovi izgradnje ATM sustava financirati iz proračuna BiH.

U narednoj tablici prikazani su prihodi od pruženih usluga kontrole letenja. Radi usporedbe prezentirani su podaci o rasporedu prihoda između institucija dvije godine prije objave izvješća revizije, u 2014. godini kada je izvješće objavljeno i kada je ATM sustav profunkcionirao, te dvije godine nakon objave izvješća revizije.

Tablica 12. - Raspored ostvarenih prihoda od rutnih naknada u BiH (izraženo u KM)

Red. broj	Institucija	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
1.	BHDCA	2.478.440	3.544.036	4.544.680	2.316.685	2.994.984
2.	BHANSA	5.523.000	10.911.012	31.849.056	32.977.633	38.112.471
3.	RSCAD	3.122.000	3.851.188	0	0	0
4.	FEDCAD	6.145.001	7.605.425	0	0	0
5. (1+2+3+4)	BIH	17.268.441	25.911.661	36.393.737	35.294.318	41.107.455
6.	SMATSA (SRB)	13.794.000	11.894.275	13.114.667	11.597.448	12.748.198
7.	CCL (HRV)	14.172.926	17.047.353	18.792.197	13.856.928	13.246.289
8. (6+7)	CCL I SMATSA	27.966.926	28.941.628	31.906.865	25.454.376	25.994.487
9. (5+8)	UKUPNO	45.235.367	54.853.289	68.300.601	60.748.694	67.101.942

Izvor: Ured za reviziju, podaci iz BHDCA

Iz gornje tablice je jasno vidljiv porast prihoda BHANSA i smanjenje prihoda za entitetske direkcije za zračnu plovidbu (koje su ugašene) i operatere zračnog prometa susjednih zemalja (SMATSA i CCL).

Na žalost planovi za preuzimanje kontrole leta u gornjem dijelu zračnog prostora još uvijek nisu doneseni tako da za odgovorne institucije još uvijek nisu definirani rokovi za preuzimanje kontrole cjelokupnog zračnog prometa iznad BiH. Međunarodni sporazumi po kojim operateri susjednih zemalja vrše kontrolu gornjeg zračnog prostora još uvijek nisu potpisani. Premda BHANSA vrši uslugu nužnu za ostvarivanje prihoda za vraćanje kreditnih sredstava za izgradnju ATM sustava, nisu otklonjeni svi rizici da će se dio troškova izgradnje ATM sustava financirati iz proračuna BiH.

Ocjena realizacije preporuka – Aktivnosti institucija na realizaciji preporuka

Preporuka za BHANSA (Vijeće i Uprava):

Preporuka 1.

U cilju kompletne uspostave Vijeća BHANSA, potrebno je da BHANSA (Uprava) što prije okonča svoje aktivnosti na predlaganju člana Vijeća BHANSA iz reda uposlenih.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Tri godine nakon objave izvješća revizije učinka ova preporuka nije realizirana. Uprava BHANSA još uvijek nije predložila člana Vijeća BHANSA-e iz reda uposlenih BHANSA-e.¹⁰ Kao za obrazloženje za navedenu situaciju odgovorni sugovornici iz BHANSA-e navode da postojeći statut isključuje veliki broj uposlenika BHANSA-e, a naročito onih koji se operativno bave kontrolom leta (kontrolori leta). Prema njihovim tvrdnjama, sindikat se protivi ovakvom načinu imenovanja člana Vijeća iz reda uposlenih, jer člana Vijeća koji predstavlja uposlenike

¹⁰ Vijeće BHANSA-e imenuje Vijeće ministara BiH, na prijedlog ministra komunikacija i prometa BiH, na mandat od četiri godine. Djelokrug rada Vijeća BHANSA-e između ostalog uključuje, nadziranje poslovanja i rada Uprave, donošenje Statuta (uz suglasnost Vijeća ministara), predlaganje godišnjeg programa rada i finansijskog plana te donošenje Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta.

ne bi trebala predlagati uprava nego uposlenici iz reda stručnih osoba koja se operativno bavi kontrolom leta. S tim u vezi, pokrenuta je procedura izmjene statuta, planirano je da se novi prijedlog statuta dostavi na usvajanje postojećim članovima Vijeća, a nakon toga i Vijeću ministara.

Preporuka 2.

Potrebno je da Vijeće BHANSA poduzme sve aktivnosti, iz svoje nadležnosti, na ubrzanju imenovanja Uprave BHANSA.

STUPANJ REALIZACIJE	REALIZIRANO
----------------------------	--------------------

Uprava BHANSA-e je imenovana godinu dana nakon objave izvješća revizije učinka u studenom 2015. godine. Nakon imenovanja Vijeća BHANSA-e u srpnju 2015. godine, Vijeće BHANSA-e je pokrenulo proceduru natječaja za izbor Uprave BHANSA-e (direktor i dva zamjenika direktora). Nakon okončanja konkursne procedure, Vijeće ministara BiH je na svojoj 30. sjednici održanoj 05.11.2015. godine donijelo Rješenje o imenovanju direktora i dva zamjenika direktora BHANSA-e.

Preporuka 3.

U cilju ispunjavanja svih uvjeta za funkcionalnu uspostavu Institucije i početak pružanja usluga kontrole zračnog prometa, potrebno je pravovremeno poduzeti sve aktivnosti na osiguravanju uvjeta i ubrzanju procesa certificiranja.

STUPANJ REALIZACIJE	REALIZIRANO
----------------------------	--------------------

Prvi certifikat sa ograničenjima (ANS 001) koji je omogućio rad BHANSA-e, BHDCA je izdala u studenom 2014. godine, drugi certifikat (ANS 002) BHDCA je izdala u kolovozu 2016. godine. Nakon što je BHANSA otklonila sve ranije nalaze BHDCA, u travnju 2017. godine izdat im je posljednji, treći certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS 003). Navedenim je službeno završen proces certificacije BHANSA-e. BHANSA je ispunila sve zahtjeve iz SES regulative EU (Single European Sky) kao i sve ostale zahtjeve i uvjete koji su pred nju postavljeni od strane BHDCA. Treba napomenuti da BHDCA kontinuirano provodi aktivnosti kontrole ispunjenosti uvjeta za certificaciju.

Preporuka 4.

Potrebno je svu imovinu i sredstva nabavljena kroz BHATM Projekat i preuzetu od BHDCA upisati u knjigovodstvene evidencije.

STUPANJ REALIZACIJE	DJELOMIČNO
----------------------------	-------------------

U BHANSA-i tvrde da su izvršili knjiženje sve imovine i opreme koja je imala dostatnu dokaznu dokumentaciju za knjiženje. Naime od ukupne vrijednosti imovine i sredstava nabavljenih iz EBRD kredita u iznosu od oko 32,8 miliona KM, u knjigovodstvenu evidenciju BHANSA-e izvršena je uknjižba dijela imovine i sredstava u iznosu od oko 29,7 miliona KM. Razlika u iznosu od blizu 3,2 milijuna KM nije uknjižena u knjigovodstvenu evidenciju BHANSA-e jer joj BHDCA nije dostavila validnu dokumentaciju (odnosi se na realizaciju dijela ugovora zaključenog sa firmom INDRA SISTEMAS od koje je nabavljena oprema). BHDCA s druge

strane smatra da je BHANSA-i dostavila validnu dokumentaciju za knjiženje.¹¹ BHANSA je informaciju o nemogućnosti uknjižbe ukupnih sredstava EBRD kredita u okviru BHATM Strategije u siječnju 2017. godine dostavila Vijeću BHANSA-e, Vijeću ministara BiH i Parlamentu BiH.

Prilikom osnivanja BHANSA-e potpisani su i sporazumi o ustupanju i korištenju cjelokupne imovine RSCAD i FEDCAD, s ciljem da se sva sredstva i izvori sredstava ove dvije direkcije prenesu u poslovne knjige BHANSA-e kao i prelazak svih radnika u BHANSA-u. Prema izvješću financijske revizije firme "Revisium Consult d.o.o, Sarajevo" o obavljenoj reviziji financijskih izvješća BHANSA-e za 2016. godinu, BHANSA je preuzela sve obveze prema neotplaćenom dijelu kredita EBRD-a, preuzela je i sva potraživanja i obveze FEDCAD i RSCAD, međutim ne i njihovu imovinu koja im je samo ustupljena na korištenje. Revizija u svom mišljenju skreće pozornost da navedene činjenice nisu u skladu sa Načelima utvrđivanja temeljnog troškovnika za rutne naknade i kalkulaciju jediničnih cijena izdane od strane Središnje službe za rutne naknade (detaljnije obrazloženo u točki 1.23 izvješća financijske revizije).

U praksi neevidentiranje imovine i sredstava koje BHANSA koristi znači da se troškovi njihove amortizacije ne mogu priznati u postupku utvrđivanja rutnih naknada. Konkretno to znači da se sredstvima iz preleta neće moći financirati vraćanje EBRD kredita za neuknjiženi dio nabavljene opreme iz EBRD kredita, niti će se moći naplatiti troškovi amortizacije korištene imovine.

Preporuka 5.

U saradnji sa BHDCA, ali kao nositelj aktivnosti, što prije otpočeti pripreme za preuzimanje kontrole zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru, preliminarno planiranog za jesen 2015. godine.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

BHANSA nije preuzela kontrolu zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru. BHANSA je u studenom 2014. godine počela sa pružanjem usluga kontrole zračnog prometa u donjem i jednom dijelu gornjeg zračnog prostora.

Kontrola leta u gornjem zračnom prostoru još uvijek nije preuzeta. U gornjem dijelu zračnog prostor obavlja se preko 80% zračnog prometa, a na temelju toga operateri kontrole leta susjednih zemalja prihoduju 25 milijuna KM godišnje. Planovi za preuzimanje kontrole zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru tek su u pripremi (prezentiran nam je nacrt BHATM tranzicijski plan za BiH faza II). Prema nacrtu ovog plana preuzimanje kontrole gornjeg zračnog prostora može se očekivati početkom 2020. godine.

Odgovorni sugovornici iz BHANSA ističu da je za preuzimanje kontrole zračnog prometa potrebno ispuniti tri preduvjeta:

- Potrebno je potpisati odgovarajuće međudržavne sporazume sa susjednim zemljama (dva sporazuma, postojeći parafirani i novi kojim bi se dogovorilo razgraničenje sektora kontrole leta).
- Potrebno je školovati nedostajuće kontrolore leta (s obzirom da postojeći kapaciteti nisu dostatni),

¹¹ Priopćenje za javnost BHDCA objavljeno na službenoj Internet stranici <http://www.bhdca.gov.ba/index.php/bs/93-bosanski/generalne-informacije/1170-saopštenje-za-javnost-povodom-dezinformacija-bhansa>

- Potrebno je obnoviti opremu za kontrolu zračnog prometa (obzirom da je trenutna preuzeta 2010. godine i neki njeni dijelovi su zastarjeli).

Da bi otpočela sa pružanjem usluga kontrole zračnog prometa u cjelokupnom zračnom prostoru, BHANSA mora školovati novu generaciju kontrolora letenja (BHANSA trenutno ima 39 licenciranih oblasnih kontrolora leta za postojeći zračni prostor). Uz suglasnost VM BiH, BHANSA je raspisala proceduru za nabavu usluge školovanja za 69 novih kontrolora letenja. Vrijednost zaključenog ugovora za usluge školovanja 69 novih kontrolora letenja iznosi oko 15 miliona KM. Ugovor je zaključen u ožujku 2017. godine, a postupak javne nabave je započet u rujnu 2016. godine. Natječaj za izbor 69 novih kontrolora letenja je raspisan u 2014. godini.

Pored školovanja novih kontrolora letenja, BHANSA mora izvršiti nadogradnju ATM sistema, jer je postojeća oprema zastarjela s obzirom da je preuzeta 2010. godine. U planu javnih nabava BHANSA-e za 2017. godinu je uvršteno pokretanje postupka javne nabave za nadogradnju opreme. Realizacija nabave je planirana u 2018. godine i početkom 2019. godine za jedan dio predmeta nabave.

Preporuka 6.

U cilju poboljšanja efikasnosti, potrebno je blagovremeno poduzimati planirane aktivnosti.

STUPANJ REALIZACIJE	POČETNE AKTIVNOSTI
----------------------------	---------------------------

Zvaničan plan aktivnosti je preduvjet za ocjenu blagovremenosti provedbe aktivnosti. Plan preuzimanja i uspostave kontrole zračnog prostora BiH nije donesen ni dvije i pol godine od kada je to naloženo zaključkom Zastupničkog doma Parlamenta BiH¹², odnosno ni godinu dana od kada je imenovana uprava BHANSA.

Preporuka 7.

Kako bi se blagovremeno identificirali problemi i uska grla, potrebno je kontinuirano pratiti i analizirati procese, i o tome, pravovremeno, zajedno sa prijedlogom mjera i posljedicama koje mogu nastati, informirati Vijeće BHANSA, MKT i Vijeće ministara.

STUPANJ REALIZACIJE	DJELOMIČNO
----------------------------	-------------------

BHANSA mjerodavne izvješćuje redovitim godišnjim izvješćivanjem i izvanrednim informacijama, međutim, među navedenim nisu jasno istaknute informacije o napretku u procesu preuzimanja nadzora nad cjelokupnim zračnim prostorom BiH.

U BHANSA-i tvrde da od njih VM (ni MPK) nije tražilo informacije za sastavljanje kvartalnih izvješća o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH, a što je obveza

¹² Zastupnički dom Parlamenta BiH je na svojoj 11. sjednici održanoj 13.05.2015. godine usvojio slijedeći zaključak: "Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH da se, nakon imenovanja članova Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, sačini akcioni plan procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nositeljima aktivnosti i rokovima".

VM po zaključku Zastupničkog doma BiH¹³ donesenog prilikom usvajanja izvješća revizije učinka na 6. sjednici održanoj 11.02.2015 godine. Prema mišljenju BHANSA, Projektni odbor BHATM bi MPK-u trebao dostavljati informacije o realizaciji ATM projekta, a MPK bi ovu informaciju trebalo dostavljati VM BiH. BHANSA nije dio Projektnog odbora BHATM. Od BHANSA-e nisu tražene nikakve informacije i podaci u svrhu sačinjavanja izvješća o realizaciji ATM projekta.

Odgovorni sugovornici BHANSA-e tvrde da su osim godišnjih izvješća¹⁴, po potrebi dostavljali informacije za mjerodavne institucije, a kao ilustraciju su nam prezentirali dvije informacije za MPK, VM i Parlamentu BiH. U informaciji iz siječnja 2017. godine mjerodavne izvješćuju o nemogućnosti knjiženja cjelokupnog iznosa sredstava isplaćenog za nabavu ATM opreme sredstvima iz EBRD kredita, a u informaciji iz veljače 2017. godine mjerodavne upoznaju sa zastojem u projektu "Free Route Airspace – FRA", a koji je uzrokovan šutnjom administracije BHDCA.

Preporuka za BHDCA:

Preporuka 8.

U cilju ispunjavanja svih uvjeta za funkcionalnu uspostavu BHANSA i početak pružanja usluga kontrole zračnog prometa, potrebno je pravovremeno poduzimati sve aktivnosti u procesu certificiranja, bez ugrožavanja kvalitete.

STUPANJ REALIZACIJE	REALIZIRANO
---------------------	-------------

Sukladno Zakonu o zrakoplovstvu BiH i Zakonu o BHANSA, uvjet za početak rada BHANSA-e je bio izdavanje certifikata. Prvi certifikat sa ograničenjima (ANS 001) koji je omogućio rad BHANSA-e, BHDCA je izdala u studenom 2014. godine, drugi certifikat (ANS 002) BHDCA je izdala u kolovozu 2016. godine. Nakon što je BHANSA otklonila sve ranije nedostatke iz nalaza BHDCA, u travnju 2017. godine izdat im je posljednji treći certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS 003). Navedenim je službeno završen proces certificacije BHANSA-e. BHANSA je ispunila sve zahtjeve iz SES regulative EU (Single European Sky) kao i sve ostale zahtjeve i uvjete koji su pred nju postavljeni od strane BHDCA. Treba napomenuti da BHDCA kontinuirano provodi nadzor ispunjenosti uvjeta za certificaciju.

Preporuka 9.

U saradnji sa BHANSA, što prije otpočeti pripreme za preuzimanje kontrole zračnog prometa u gornjem zračnom prostoru, preliminarno planiranog za jesen 2015. godine.

STUPANJ REALIZACIJE	DJELOMIČNO
---------------------	------------

Kako tvrde u BHDCA, BHDCA je zajedno sa drugim uključenim institucijama (BHANSA, EUROCONTROL, MO, MPK, entiteti) mjerodavna za realizaciju Strategije razvoja sustava za upravljanje zračnim prometom u BiH (BHATM). Međutim, od kada je BHDCA izdala BHANSA-i certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi, ključnu ulogu u preuzimanju kontrole nad zračnim prostorom ima BHANSA. BHANSA je u studenom 2014. godine počela sa pružanjem

¹³ Relevantni zaključak Zastupničkog doma BiH: "Zastupnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obveza ne bude realizirana "

¹⁴ Izvješće o radu BHANSA-e za 2016. godinu, VM je dostavljeno preko mjerodavnog ministarstva MPK.

usluga kontrole zračnog prometa u donjem i jednom dijelu gornjeg zračnog prostora, ali ne i cjelokupnom gornjem zračnom prostoru. BHATM strategijom je planirano preuzimanje kontrole zračnog prometa minimalno do razine do koje se trenutno i vrši kontrola.¹⁵ Kada VM usvoji posljednju, šestu informaciju Projektnog odbora BHATM o realizaciji BHATM strategije stvorit će se uvjeti za formalno zaključivanje BHATM Projekta.

Projektni odbor za realizaciju BHATM projekta je formiran odlukom VM iz travnja 2008. godine¹⁶ sa zadatkom realizacije Projekta upravljanja zračnim prometom BiH (BHATM), što podrazumijeva osnivanje, kadrovsko i tehničko osposobljavanje institucije (BHANSA) koja će se operativno baviti kontrolom zračnog prometa iznad BiH. BHDCA će se nastaviti baviti regulativom i nadzorom u civilnom zrakoplovstvu i kontroli letenja. Predsjedatelj Projektnog odbora BHATM je generalni direktor BHDCA, članovi su predstavnici MO, MFT i entitetskih ministarstava prometa, a savjetodavni član Projektnog odbora je predstavnik Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (EUROCONTROL). Članovi Projektnog odbora imaju pravo na naknadu koja se isplaćuje od sredstava iz preleta.¹⁷ Odgovornost Projektnog odbora je da tromjesečno izvješćuje ministra MPK o svom radu i fazama realizacije BHATM projekta, a ministar MPK je odgovoran da polugodišnje izvješćuje VM o realizaciji BHATM projekta.

Preporuka 10.

Kontinuirano izvješćivati nadležne institucije o realizaciji BHATM Strategije, navodeći i probleme koji se pojavljuju i posljedice koje mogu nastati ukoliko rješavanje problema bude odlagano.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Ne može se reći da je bilo uspostavljeno kontinuirano izvješćivanje mjerodavnih institucija na način kako je to predvidjela Odluka VM o formiranju Projektnog odbora za realizaciju projekta upravljanja zračnim prometom u BiH, broj 121/08 iz travnja 2008. godine (kvartalno izvješćivanje MPK i polugodišnje izvješćivanje VM), nit je uspostavljeno redovito kvartalno izvješćivanje Parlamenta BiH prema zaključku Zastupničkog doma iz veljače 2015. godine.¹⁸

Od svog osnivanja 2008. godine Projektni odbor je MPK ostavio ukupno šest informacija, a od objave izvješća revizije do sada MPK je VM u studenom 2015. godine dostavilo jednu informaciju o provođenju Strategije razvoja upravljanja zračnim prometom u BiH. Na temelju posljednje, šeste informacije koju je dostavio Projektni odbor, MPK je pripremio informaciju koja tek treba da se dostavi VM. Kvartalno izvješćivanje Parlamenta BiH nije uspostavljeno.

¹⁵ Nerealizirani dio ATM strategije odnosi se na nabavu objekta za smještaj BHDCA.

¹⁶ Službeni glasnik BiH broj 64/08 od 11.08.2008. godine.

¹⁷ Prema izvješću Ureda za reviziju o finansijskoj reviziji BHDCA za 2015. godinu, u 2015. godini članovima Projektnog odbora na ime naknada za rad je isplaćen neto iznos od cca 100 tisuća KM. Izvješće finansijske revizije dostupno je na web stranici Ureda za reviziju Institucija BiH na linku: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_lzvjestaji/finansijska_revizija/lzvjestaji_2015/?id=4976

¹⁸ Zastupnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvješće revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" sa zaključkom: "Zastupnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obveza ne bude realizirana."

Preporuka za Ministarstvo komunikacija i prometa BiH:

Preporuka 11.

U cilju kompletne uspostave Vijeća BHANSA potrebno je u što kraćem roku poduzeti sve aktivnosti iz svoje nadležnosti koje se tiču imenovanja Vijeća BHANSA.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Člana Vijeća BHANSA-e iz reda zaposlenih BHANSA-e još uvijek nije imenovan. Prema tvrdnjama odgovornih sugovornika MPK, MPK je urgiralo kod BHANSA-e po ovom pitanju i više puta je adresiralo ovo pitanje na zajedničkim sastancima sa predstavnicima BHANSA-e. Na nedavnoj sjednici Vijeća BHANSA-e iznesen je stav Uprave BHANSA-e da oni kao uprava ne mogu imenovati člana Vijeća iz reda zaposlenih. S obzirom da MPK nema instrumente za rješavanje ove situacije, u MPK-u razmišljaju da pripreme informaciju za VM i da na temelju iste predlože da VM na neki način obveže BHANSA-u da predloži sedmog člana ili da se krene u proceduru izmjene Zakona o BHANSA, a s ciljem rješavanja ovog problema.¹⁹

Prvo Vijeće BHANSA-e imenovano je 2009. godine, ali bez člana iz reda uposlenika BHANSA-e jer je sama institucija bila u osnivanju i nije imala uposlenih. Proceduru odabira člana Vijeća između uposlenika BHANSA-e pokreće i provodi Uprava BHANSA-e (Upravu BHANSA-e čine direktor i dva zamjenika). Uprava BHANSA-e je imenovana u studenom 2015. godine.²⁰

Vijeće BHANSA ima sedam članova i čine ga predstavnici MPK, MO, MFT, Vlade RS, Vlade FBiH, BHDCA i zaposlenika BHANSA-e. Prema zakonu, sve institucije osim BHANSA-e dužne su u roku od 15. dana od zahtjeva ministra MPK dostaviti prijedlog svog predstavnika u Vijeću. Članove Vijeća imenuje VM na prijedlog ministra MPK, na mandat od četiri godine. Djelokrug rada Vijeća BHANSA-e između ostalog uključuje, nadziranje poslovanja i rada Uprave, donošenje Statuta (uz suglasnost Vijeća ministara), predlaganje godišnjeg programa rada i financijskog plana te donošenje Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta.

Preporuka 12.

Potrebno je poduzeti sve aktivnosti, koje su u nadležnosti MKT-a, a koje mogu doprinijeti ubrzanju procesa sklapanja međudržavnih sporazuma sa Srbijom, Crnom Gorom i Hrvatskom o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Sporazum sa susjednim zemljama o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa još uvijek nije potpisan, a operateri kontrole letenje susjednih zemalja kontrolu gornjeg zračnog prostora BiH vrše na temelju nacrtu sporazuma (dogovorenog i parafiranog od odgovornih pregovarača).

Izaslanstva BiH i susjednih zemalja utvrdile su nacrt sporazuma. Krajem 2014. godine VM je usvojilo prijedlog sporazuma o delegiranju odgovornosti za pružanje usluga zračnog prometa između BiH i susjednih zemalja (114. sjednica VM održana 08.12.2014. godine).

¹⁹ Zakonom o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 43/09) osnovana je Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH (BHANSA), kao neprofitna i financijski samostalna institucija, sa svojstvom pravne osobe.

²⁰ VM je na svojoj 30. sjednici održanoj 05.11.2015. godine donijelo Rješenje o imenovanju direktora i zamjenika BHANSA (Sl. gl. BiH broj 91/15).

Predsjedništvo BiH je odobrilo potpisivanje sporazuma i odredilo za potpisnika ministra MPK. Predstavnici BHDCA spore određene dijelove sporazuma. Predsjedništvo BiH je poništilo svoju odluku o potpisivanju sporazuma i sporazum vratilo MKP-u na dalje razmatranje.

Nacrt sporazuma bio je uvršten na dnevni red 106. sjednice VM održane 22.06.2017. godine, ali je njegovo razmatranje odgođeno radi dodatnih konzultacija. MPK je 07.11.2017. godine uputilo urgenciju GTVM za uvrštavanje sporazuma u dnevni red naredne sjednice VM. Nacrt sporazuma je ponovno bio uvršten na dnevni red za 123. sjednicu VM od 04.12.2017. godine i ponovno je skinut sa dnevnog reda.

Preporuka 13.

Redovito izvješćivati Vijeće ministara o realizaciji BHATM Strategije.	
STUPANJ REALIZACIJE	POČETNE AKTIVNOSTI

VM nije izvješćivano sukladno utvrđenoj obvezi iz Odluke VM o formiranju Projektnog odbora za realizaciju projekta upravljanja zračnim prometom u BiH, broj 121/08 iz travnja 2008. godine (polugodišnje izvješćivanje VM), niti je uspostavljeno redovito kvartalno izvješćivanje Parlamenta BiH prema zaključku Zastupničkog doma iz veljače 2015. godine. GTVM od MPK-a nije zahtijevalo informacije za sastavljanje kvartalnih izvješća za Parlament BiH.

Vijeće ministara BiH se na svojoj 9. sjednici održanoj 02.06.2015. godine upoznao sa zaključcima koje je Zastupnički dom Parlamenta BiH donio na 11. sjednici ovog doma i zadužio MPK za realizaciju zaključaka Parlamenta. Zaključcima Zastupničkog doma traženo je hitno imenovanje članovi Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, te izradu akcijskog plana procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nositeljima aktivnosti i rokovima.

Posljednju informaciju MPK o provedbi "Strategije razvoja sistema upravljanja zračnim prostorom BiH" sa prijedlogom zaključaka, VM je razmatralo i usvojilo na 34. sjednici održanoj 09.12.2015. godine. Tom prilikom je donesen zaključak VM o formiranju novog Projektnog odbora za realizaciju Faze II Projekta upravljanja zračnim prometom u BiH. MPK je zaduženo za pripremu Prijedloga odluke o formiranju Projektnog odbora za izradu i implementaciju Akcijskog plana za realizaciju Faze II Projekta upravljanja zračnim prometom BiH, a kojom će biti određeno da je nositelj aktivnosti BHANSA. Na istoj sjednici VM zaključeno je i da će novoimenovani projektni odbor u roku od 30 dana sačiniti i VM na odobranje dostaviti prijedlog Akcijskog plana za realizaciju Faze II projekta upravljanja zračnim prometom BiH.

Projektni odbor BHATM projekta²¹ dostavio je 09.10.2017. godine VI informaciju o realiziranju Strategije upravljanja zračnog prometa BiH, sa prijedlogom zaključaka o okončanju projekta. Na temelju iste, prema tvrdnjama odgovornih iz MPK, MPK je sačinilo informaciju za VM koja se treba dostaviti VM-u. Okončanjem projekta BHATM, stvoreni su uvjeti za početak Faze II Projekta upravljanja zračnim prometom u BiH koji bi za cilj imao preuzimanje kontrole gornjeg zračnog prostora, a glavni nositelj aktivnosti ne bi bila BHDCA nego BHANSA, sukladno Zakonu o BHANSA-i iz 2009. godine.

²¹ Projektni odbor BHATM projekta u kojem je glavni nositelj aktivnosti BHDCA osnovan je Odlukom VM iz travnja 2008. godine (Službeni glasnik BiH, broj: 64/08 i 78/09).

Preporuka 14.

U okviru svojih nadležnosti, predlagati Vijeću ministara rješenja uočenih problema ukazujući na financijske i druge posljedice koje se mogu javiti njihovim nerješavanjem.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

U MPK-u tvrde da vode računa da se svi relevantni materijali blagovremeno dostavljaju VM kako se ne bi nastale štetne posljedice za BiH, a kao primjer ističu odluke o rutnim naknadama koja omogućava financiranje usluga kontrole letenja i vraćanja kredita EBRD kredita iz kojeg je financirana izgradnja ATM sustav. MPK je svjesno, kako ističu, da je proračun BiH garant za vraćanje sredstava u slučaju neuspjeha BHATM projekta. Međutim, premda su evidentna kašnjenja i problemi sa realizacijom preporuka revizije, MPK nam nije prezentiralo dokument, informaciju za VM u kojem se VM upozorava na uočene probleme u procesu uspostave kontrole zračnog prometa BiH, te na njegove financijske i druge posljedice.

Preporuke za Vijeće ministara:

Generalno tajništvo VM je odgovorno za praćenje provođenja odluka i zaključaka VM²². Imajući u vidu navedeno, Ured za reviziju je svojim dopisom od 31.10.2017. godine od GTVM zahtijevao informaciju o realizaciji preporuka revizije koje se odnose na VM. GTVM nam nije ni nakon nekoliko telefonskih urgencija dostavilo svoje izjašnjenje o realizaciji preporuka revizije i zaključaka Parlamenta koji se odnose na VM.²³ Ocjena realizacije preporuka revizije zato je dana na temelju izjava sugovornika iz drugih revidiranih institucija, dostupne dokumentacije i informacija sa službene Internet stranice Vijeća ministara BiH.

Preporuka 15.

U cilju uspostave funkcionalne Institucije potrebno je, u što kraćem roku, imenovati Vijeće i Upravu BHANSA i tako otkloniti probleme koji mogu nastati zbog neriješenog statusa rukovodnih i upravljačkih struktura.

STUPANJ REALIZACIJE

DJELOMIČNO

Vijeće ministara je u studenom 2015. godine imenovalo Upravu BHANSA, ali posljednji sedmi član Vijeća BHANSA-e iz reda uposlenika BHANSA-e još uvijek nije imenovan.

VM je na svojoj 16. sjednici održanoj 23.07.2015. godine donijelo odluku o imenovanju Vijeća BHANSA (Sl.gl. BiH 63/15) i imenovanju vršitelja dužnosti direktora BHANSA-e. VM je Vijeću BHANSA-e naložio da u roku od 15. dana od imenovanja započne proceduru izbora i imenovanja članova Uprave BHANSA-e. Nakon okončane procedure izbora, VM je na svojoj

²² Sukladno članku 4. Odluke VM o Generalnom tajništvu VM (Sl gl. BiH 43/03).

²³ Vjerojatan razlog zbog kojeg nam GTVM nije odgovorilo na dostavljeni upit je izostanak nadzornih kapaciteta GTVM za praćenje realizacije odluka i zaključaka VM. O ovom problemu bilo je riječi u nekoliko drugih izvješća revizije učinka. Na primjer u izvješću revizije "Upravljanje zasnovano na rezultatima kroz planove i izvješća institucija Vijeća ministara BiH" iz 2013. godine za GTVM rečeno je slijedeće: "Tajništvo VM ne ulazi u suštinsku analizu predloženih planova i njihovu usuglašenost sa strateškim ciljevima VM. Praćenje provedbe odluka i zaključaka VM se vrši uglavnom na način da se instituciji ili institucijama distribuira upit o realizaciji zaključaka i odluka VM, nekada se ovi upiti ne odnose na konkretne zaključke nego za sve zaključke VM donesene u prethodnih nekoliko mjeseci. Institucije dostavljaju svoje odgovore, a Tajništvo VM se ne upušta u provjeru dostavljenih navoda institucija."

30. sjednici održanoj 05.11.2017. godine donijelo Rješenje o imenovanju direktora i zamjenika direktora BHANSA-e (Sl.gl. BiH broj: 91/15).

VM je svojim zaključkom sa 9. sjednice održane 02.06.2015. zadužilo MPK za realizaciju zaključaka Zastupničkog doma Parlamenta BiH koji su doneseni na 11. sjednici ovog doma. Zaključcima Zastupničkog doma traženo je hitno imenovanje članovi Vijeća BHANSA i Uprave BHANSA, te izradu akcijskog plana procesa preuzimanja i uspostavljanja kontrole zračnog prometa BiH, s jasno utvrđenim nositeljima aktivnosti i rokovima. Više o poduzetim aktivnostima MPK vidjeti u obrazloženju realizacije preporuka upućenih MPK.

Preporuka 16.

S ciljem ispunjavanja uvjeta za preuzimanje kontrole zračnog prometa, potrebno je poduzeti sve aktivnosti na ubrzanju procesa sklapanja međudržavnih sporazuma sa Srbijom, Crnom Gorom i Hrvatskom o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

STUPANJ REALIZACIJE

POČETNE AKTIVNOSTI

Sporazum sa susjednim zemljama o delegiranju pružanja usluga kontrole zračnog prometa još uvijek nije potpisan, a operateri kontrole letenja susjednih zemalja kontrolu gornjeg zračnog prostora BiH vrše na temelju nacrtu sporazuma (dogovorenog i parafiranog od odgovornih pregovarača).

Izaslanstva BiH i susjednih zemalja utvrdile su nacrt sporazuma. Krajem 2014. godine VM je usvojilo prijedlog sporazuma o delegiranju odgovornosti za pružanje usluga zračnog prometa između BiH i susjednih zemalja (114. sjednica VM održana 08.12.2014. godine). Predsjedništvo BiH je odobrilo potpisivanje sporazuma i odredilo za potpisnika ministra MPK. Međutim predstavnici BHDCA spore određene dijelove sporazuma. Predsjedništvo BiH je poništilo svoju odluku o potpisivanju sporazuma i sporazum vratilo MKP na dalje razmatranje.

Nacrt sporazuma bio je uvršten na dnevni red 106. sjednice VM održane 22.06.2017. godine, ali je njegovo razmatranje odgođeno radi dodatnih konzultacija. MPK je 07.11.2017. godine uputilo urgenciju GTVM za uvrštavanje sporazuma u dnevni red naredne sjednice VM.

Preporuka 17.

Iznači način za blagovremeno razmatranje dostavljenih materijala BHANSA, a koji se tiču poslovne politike, planova i izvješća o radu BHANSA, visine rutnih naknada, itd.

STUPANJ REALIZACIJE

DJELOMIČNO

Preporuka 18.

Također, iznači način i za blagovremeno razmatranje i svih drugih dostavljenih materijala BHANSA i MKT (BHDCA) i poduzimati potrebne mjere.

STUPANJ REALIZACIJE

DJELOMIČNO

Nije bilo problema zbog kašnjenja u usvajanju odluka VM o rasporedu prihoda od rutnih naknada. Međutim ocjena realizacije preporuka 17. i 18. u izravnoj je vezi sa obrazloženjem realizacije šesnaeste preporuke upućene VM. VM-u nije dostavljen velik broj informacija i

planova koji su zahtijevali njihovo razmatranje i odobravanje, ali višegodišnji zastoј u potpisivanju međudržavnog sporazuma ne može se smatrati blagovremenim. VM je trebalo imati aktivniju ulogu u rješavanju ovog problema.

Operateri kontrole letenja susjednih zemalja obavljaju kontrolu letova u gornjem zračnom prostoru BiH bez ikakvog pravnog temelja. Njihovo odustajanje od pružanja usluga značilo bi zatvaranje zračnog prometa iznad BiH, što bi nanijelo značajnu štetu BiH jer bi zračni prevoznici bili primorani na alternativne zaobilazne rute letenja. Izostanak letova iznad BiH značio bi i izostanak prihoda iz kojih se financira vraćanje EBRD kredita, podignutog za financiranje ATM sustava.

Prema tvrdnjama odgovornih u BHANSA-i, nužno je potpisati parafirani sporazum da bi se odmah potom pristupilo pripremi novog sporazumu u kojem bi se sa susjednim zemljama dogovorilo razgraničenje sektora kontrole leta i da bi se dogovorilo postupno preuzimanje kontrole leta gornjeg zračnog prostora BiH.

Preporuka za Parlamentarnu skupštinu:

Preporuka 19.

U cilju unaprjeđenja procesa i aktivnosti u oblasti kontrole zračnog prometa razmotriti mogućnost periodičnih zahtjeva prema Vijeću ministara ili BHANSA za podatke i Informacije o radu BHANSA i rezultatima koji se ostvaruju pružanjem usluga kontrole zračnog prometa.

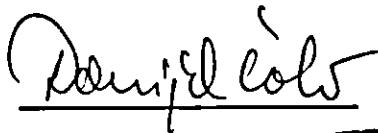
STUPANJ REALIZACIJE

REALIZIRANO

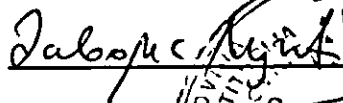
Zastupnički dom je na svojoj 6. sjednici održanoj 11.02.2015. godine usvojio izvješće revizije učinka "Kontrola zračnog prometa BiH" sa sljedećim zaključkom: "Zastupnički dom zahtijeva od Vijeća ministara BiH informaciju, krajem svakog kvartala, o napretku procesa preuzimanja nadzora nad zračnim prostorom BiH sve dok ova obveza ne bude realizirana." Usvajanjem ovakvog zaključka, preporuka revizije se može smatrati realiziranom.

Tim revizije učinka:

Danijel Čolo,
vodiitelj tima

Davorka Lučić,
revizor učinka

Rukovodiitelj
Odjela revizije učinka
Hrvoje Tvrtković

Rukovodiitelj Odjela za kontrolu
kvalitete, metodologiju i
planiranje RU

Radivoje Jeremić

